

Serviceplan Älvdalens Kommun 2019-2023

(ANTAGEN AV KOMMUNFULLMÄKTIGE 2019-06-17)

Innehåll	Sid
1. Sammanfattning	2
2. Inledning	3
2.1 Syfte och avgränsningar	4
2.2 Vision	
2.3 Serviceplanens framtagande	5
3.1 Strategiska överväganden	5
3.2 Prioriteringar/Mål	6
a. Regionala prioriteringar	6
b. Kommunala prioriteringar	7
4. Handlingsplan 2019-2022	7
4.1 Ortsvis/Områdesvis beskrivning	8
a. Gröveldalen	8
b. Västra Idre	9
c. Idre by med omland	10
d. Särna by med omland	10
e. Västra Särna	12
f. Nornäs	13
g. Älvdalens kyrkby med omnejd	14
h. Brunnsberg – Åsen	15
i. Evertsberg	16
5. Avslutning	17
Bilagor:	
1. Karta	
2. Begrepp och definitioner	
3. Befintligt serviceutbud och funktioner 2018	
4. Befolkning 2017-12-31	
5. Referenser	

Serviceplan för Älvdalens kommun

1. Sammanfattning

Föreliggande program, "Serviceplan för Älvdalens Kommun", är en del i kommunens övergripande planeringsarbete. Serviceplanen presenterar befintlig status och kommunens prioriteringar för i första hand kommersiell och offentlig service.

Serviceplanen stöder sig på "Översiktsplan Älvdalens Kommun" (antagen av Kommunfullmäktige 2019-03-04)

Följande orter/områden prioriteras när det gäller den framtida utvecklingen:

1. Tre bebyggelsekärnor. (Älvdalen, Särna och Idre tätorter)
2. Två utvecklingsstråk (Från byn Åsen, genom Älvdalens tätort, till kommungränsen till Mora kommun samt stråket mellan Särna och Kringelfjorden)
3. Sju utvecklingsområden för nya bostäder och verksamheter. (Byarna Evertsberg och Nornäs. Fritidshusområdena Sågliden/Storsäteren, norr om Särna till Heden, Gördalen, Fjätervålen samt området från Idre tätort upp mot Idres fjällanläggningar).

I serviceplanen presenteras de övergripande mål kommunen har vad avser serviceutbud för boende, företag och besökare:

- De tätorter/byar som idag har minst ett fast försäljningsställe som erbjuder dagligvaror och annan service ska behålla sin service. (Bil 2)
- De serviceinrättningar som idag erbjuder kontantuttag/betalningsförmedling/ dagkassehantering ska behålla denna service. (Bil 2)
- De tankställen (bemannade och obemannade) som idag bedriver försäljning av drivmedel ska behålla denna service (Bil 2)
- Antalet utbudspunkter för laddning av eldrivna fordon ska öka
- Upprätta minst 3 servicepunkter i kommunen senast 2022
- Utvecklingen av tillgång till fiberanslutning ska ske enligt av kommunen antagen bredbandsstrategi
- Kommunen ska bevaka och påverka så att de mål som anges nedan för respektive by/område realiserar

- Använda de formella möjligheter som finns för att i större utsträckning göra inköp från de mindre leverantörer och butiker som finns i kommunen.
- Verka för att en god service upprätthålls på landsbygden och i centralorten.
- Medverka till och stötta nya innovativa lösningar för service på landsbygden.
- Medverka till att övergripande beslutade planer som påverkar centrala servicefunktioner i kommunen efterlevs, exempelvis äldreomsorgsplan och kommande bostadsförsörjningsprogram.
- Öka tillgängligheten genom att via Region Dalarna påverka för en fortsatt utveckling av kollektivtrafiken i kommunen.

2. Inledning

Landsbygdsutveckling är en viktig del i Älvdalens kommuns arbete och en kommundäckande serviceplan är ett nödvändigt verktyg. Fortsatt urbanisering och demografiska förändringar kommer att påverka bygdens framtida serviceutbud.

Älvdalens kommun är enligt SKL:s definition en "Landsbygdskommun med besöksnäring": "Gruppen Landsbygdskommun med besöksnäring består i den nya indelningen av 15 kommuner. Det är landsbygdskommuner som genom sin besöksnäring antas påverkas i så pass hög grad att förutsättningarna är annorlunda jämfört med andra kommuner inom landsbygdsgruppen. Det kan gälla antal arbetstillfällen, serviceutbud etc. För att ingå i gruppen Landsbygdskommun med besöksnäring behöver man ligga över gränsvärdena för minst två av kriterierna för besöksnäringens variabler. Dessa variabler är antal gästnätter/invånare, omsättning inom detaljhandeln/invånare, omsättning inom hotell m.m./invånare samt omsättning inom restaurang m.m./invånare."

Älvdalens kommun uppfyller med råge dessa kriterier. Tack vare turistnäringens positiva utveckling i kommunen har såväl kommersiell som offentlig service kunnat bibehållas på en relativt hög nivå i kommunen. Detta har varit särskilt tydligt i kommunens norra delar.

I Översiktsplanen presenteras en utvecklingsstrategi för kommunen. Här sägs bl a följande:

"I utvecklingsstrategin utgör Älvdalen, Särna och Idre tätorter bebyggelsekärnor. Dessa tätorter har stor betydelse för kommunens utveckling och i orterna finns majoriteten av befintliga bostäder och verksamheter. I eller i närheten av dessa tätorter bor och arbetar även majoriteten av kommunens invånare. Älvdalens tätort utgör den största kärnan och är kommunens servicecentrum både vad gäller offentlig och kommersiell service. Serviceutbudet i Särna och Idre tätorter är mindre, men av mycket stor vikt lokalt. En av utvecklingsstrategins mål är att peka ut en riktning för samhällsutvecklingen som gör det långsiktigt möjligt att behålla detta utbud." (Översiktsplan Älvdalens Kommun, s 43 ff)

Sammanfattningsvis prioriterar Översiktsplanen följande områden för framtida (bebyggelse)utveckling i Älvdalens Kommun:

1. Tre bebyggelsekärnor. (Älvdalen, Särna och Idre tätorter)

2. Två utvecklingsstråk (Från byn Åsen, genom Älvdalens tätort, till kommungränsen till Mora kommun samt stråket mellan Särna och Kringelfjorden)
3. Sju utvecklingsområden för nya bostäder och verksamheter. (Byarna Evertsberg och Nornäs. Fritidshusområdena Sågliden/Storsäteren, norr om Särna till Heden, Gördalen, Fjätervålen samt området från Idre tätort upp mot Idres fjällanläggningar.

Genom att koncentrera bebyggelseutvecklingen till dessa områden "stärks underlaget för befintlig service, verksamheter och kollektivtrafik. Samtidigt kan befintliga tekniska försörjningssystem nyttjas i de flesta fall, vilket är ekonomiskt fördelaktigt" (Översiktsplan Älvdalens Kommun s. 46)

I Översiktsplanen pekas dessutom några viktiga transportsamband ut som viktiga för kommunens utveckling. Dessa utgörs av Rv 70, länsvägarna 1024, 1058, 1061 och 311. Även järnvägen från Märback till anslutningen till Dalabanan i Mora lyfts fram som en viktig länk.

"Nyinvesteringar i transportinfrastrukturen ska främst prioriteras till de utpekade transportsambanden. Ur kommunikationssynpunkt är även en fortsatt utbyggnad och förstärkning av fibernätet av största vikt." (Översiktsplan Älvdalens Kommun s. 46)

Dessa orts- och områdesspecifika prioriteringar som görs i översiktsplanen är också styrande vad avser föreliggande Serviceplan 2019-2022 för Älvdalens Kommun.

Nuvarande status samt framtida mål för utvecklingen av offentlig och kommersiell service i kommunen framgår av separat redovisning nedan för respektive ort/område.

2.1 Syfte och avgränsningar

Syftet med en serviceplan är att skapa en övergripande helhetsbild av den tillgängliga offentliga och kommersiella servicen, främja vitala servicefunktioner i prioriterade områden för att vidmakthålla en rimlig servicenivå för boende, besökare och företagare.

Med kommersiell service menas i detta sammanhang i första hand dagligvaror, drivmedel/laddningsmöjligheter, betaltjänster, post- och pakettjänster. Med offentlig service avses i första hand skolverksamhet, äldreomsorg, biblioteksverksamhet, tillgång till fiber, informationsverksamhet (servicepunkter).

Även andra servicefunktioner berörs i planen.

De strategiska överväganden som finns i kommunens översiktsplan är styrande för prioriteringarna i serviceplanen.

Region Dalarnas stödgivning till landsbygdshandeln förutsätter vidare att kommunen har en aktuell serviceplan.

Serviceplanen kompletteras vid behov och nya åtgärder och analyser kan göras som riktar sig till enskilda ärenden

2.2 Vision

I december 2015 (KF 2015-12-14 §108) antog kommunfullmäktige ett program kallat Vision 2020. Den övergripande visionen formulerades på följande sätt:

”Med urkraft skapad ur natur och kultur skapar vi en växande, varm och välkomnande kommun”.

Bland ett flertal strategiska mål kopplat till visionen kan i det här sammanhanget nämnas följande:

- Medarbetarna ska ha förutsättningar för att ge medborgarna högsta tänkbara service
- Vi bygger en kommun för både våra medborgares och besökandes bästa. Det innebär tillgång till god kommunal service som ständigt utvecklas och anpassar sig efter medborgarnas och besökandes behov i våra tre kommundelar

Eftersom nuvarande program sträcker sig fram till 2020 kommer arbetet med en ny vision att påbörjas under det närmaste året.

2.3 Serviceplanens framtagande

Att ha en aktuell serviceplan är en förutsättning för att Region Dalarna ska kunna avgöra om en verksamhet ska få ekonomiskt stöd för att upprätthålla en rimlig service för kommunbefolkningen. Serviceplanen kan även ses som ett komplement och förlängd arm av översiktsplanen och bidra till en tydlig vision om landsbygdens utveckling i Älvdalens Kommun. Serviceplanen kommer att kompletteras vid behov och nya åtgärder och analyser kan göras som riktar sig till enskilda ärenden.

Framtagandet av föreliggande Serviceplan har varit planerad en tid och färdigställdes under vintern/våren 2019. Ett flertal kommunala tjänstepersoner har arbetat med programmet. Under slutskedet har pilotprojektet ”Service i samverkan” verksamt bidragit till underlag och förslag till slutsatser och åtgärder. ”Service i samverkan” drivs av Hela Sverige ska leva och syftar till att i varje kommun stärka samverkan mellan kommunen och de som lever och bor på landsbygden, som ett led i att etablera en hållbar struktur för framtida serviceplanering, att verka för att etablera en lokal servicelösning/kommun, samt att stärka den lokala kapaciteten hos de lokala utvecklingsgrupper som verkar för samhällsutveckling i kommunen. Genom projektet har medskapande möten, med servicefrågan som tema, genomförts i kommunens bygder. Samråd har skett med dessa bygder via Kommunbyrådet.

Servicefrågorna har behandlats under översiktsplanens olika samrådsmöten. Framtagandet av serviceplanen har gjorts parallellt med det nya översiktsplansarbetet och kommer således att revideras för att alltid vara aktuella. Serviceplanen har varit på remiss till Kommunbyrådet, Företagarna, Samverkansrådet för pensionärer och funktionsnedsatta, samt Ungdomsrådet. Förslaget till Serviceplan har också funnits tillgängligt för synpunkter från allmänheten via kommunens hemsida. Synpunkter från remissrundan har beaktats i det slutgiltiga förslaget.

Det regionala serviceprogrammet för Dalarna (RSP) är en källa som ger råd och information om hur kommunerna ska arbeta för att upprätthålla en god service de kommande åren. RSP är utformad efter riktlinjer från Tillväxtverket och med Dalastrategin och det landsbygdspolitiska handlingsprogrammet som grund.

3.1 Strategiska överväganden

Älvdalens kommun kommer att arbeta för att tillgodose en rimlig offentlig och kommersiell servicenivå i hela kommunen. Kommunens vision om att besöksnäringen ska utvecklas samverkar till stor del med serviceplanens inriktning, då flera av kommunens mindre orter

har en stor natur- och friluftsturism året om. För att uppnå målen med serviceplanen så finns några strategiska punkter nedan som kopplar till den nya översiktsplanens mål om landsbygdsutveckling.

En grundläggande del i den framtida processen är samråd med samt aktivitet och initiativ från Kommunbyrådet, näringslivets organisationer, övriga intressenter och föreningsliv.

Gällande den statliga servicen så har kommunen begränsade formella befogenheter att påverka beslut som rör dessa verksamheter, till exempel polis och posthantering. Kommunen ska på aktivt och medvetet sätt bevaka och påverka de frågorna.

Strategiska punkter för att uppnå målen:

- Planering och genomförande av utvecklingen av kommunen ska ske på ett demokratiskt och jämlikt sätt. Hänsyn ska också tas till miljö, integration och jämställdhet.
- På/inom samtliga prioriterade orter/områden ska viktiga servicefunktioner, planerade och/eller befintliga identifieras.
- Kontinuerlig samverkan ska finnas mellan kommunen och lokala byutvecklingsgrupper och Kommunbyrådet för att tillgodose en rimlig servicenivå.
- Strategiska beslut som påverkar servicenivån på landsbygden skall kommuniceras med Kommunbyrådet och innehålla relevanta konsekvensbeskrivningar .
- Handlingsplaner kan behöva upprättas för att anpassas till ett specifikt ärende eller ett specifikt område.

3.2 Prioriteringar/Mål

a. Regionala prioriteringar

Dalarnas regionala serviceprogram (RSP) avser ursprungligen åren 2014-2018 men är nu förlängd t o m 2019. Fram till och med 2018 var Länsstyrelsen ansvarig för RSP. I och med bildande av en s k länsregion i Dalarna är ansvaret fr o m 2019 överflyttat till Region Dalarna.

I RSP:n arbetar man utifrån följande avgränsning och definition av service:

- Dagligvaror
- Drivmedel
- Betaltjänster
- Paket, försändelser och ombud
- Servicepunkter

I det regionala serviceprogrammet (RSP) för Dalarna finns följande prioriterade områden vad avser utveckling av service på landsbygden:

1. Servicelösningar i samverkan
2. Risk- och konsekvensanalyser, samt processtöd för planerade insatser
3. Omvärldsbevakning
4. Lärande och kunskapsöverföring
5. Information och kommunikation

(Fördjupningar och preciseringar vad dessa prioriteringar innehåller framgår av s.22-23 i "Dalarnas regionala serviceprogram")

Region Dalarna (och länsstyrelsen) handhar och beslutar även om stöd till kommersiell service. (SFS 2000:284, ändringar t o m SFS 2018:1983) Denna stödform omfattar investeringsbidrag, investeringslån, servicebidrag, hemsändningsbidrag och särskilt driftstöd. För att kunna fatta beslut om dessa stöd krävs att kommunen har en aktuell serviceplan.

a. Kommunala prioriteringar/mål

Föreliggande Serviceplan för Älvdalens kommun bygger på Översiktsplan Älvdalens Kommun (antagen av KF 2019-03-04) Den hämtar inspiration och synpunkter från Dalarnas regionala serviceprogram, Länsstyrelsen Dalarnas och Region Dalarnas arbete med servicefrågor samt inspel och förslag från lokala aktörer som kommunbyrådet, enskilda föreningar, Företagarna m fl intressenter. Kommunbyrådet har haft en central roll i detta avseende.

Kommunens prioriterade mål för den kommande fyraårsperioden är följande:

- De tätorter/byar som idag har minst ett fast försäljningsställe som erbjuder dagligvaror och annan service ska behålla sin service. (Bil 2)
- De serviceinrättningar som idag erbjuder kontantuttag/betalningsförmedling/ dagkassahantering ska behålla denna service. (Bil 2)
- De tankställen (bemannade och obemannade) som idag bedriver försäljning av drivmedel ska behålla denna service (Bil 2)
- Antalet utbudspunkter för laddning av eldrivna fordon ska öka
- Upprätta minst 3 st servicepunkter i kommunen senast 2022
- Utvecklingen av tillgång till fiberanslutning ska ske enligt av kommunen antagen bredbandsstrategi.
- Kommunen ska bevaka och påverka så att de mål som anges nedan för respektive by/område realiserar
- Använda de formella möjligheter som finns för att i större utsträckning göra inköp från de mindre leverantörer och butiker som finns i kommunen.
- Verka för att en god service upprätthålls på landsbygden och i centralorten.
- Medverka till och stötta nya innovativa lösningar för service på landsbygden.
- Medverka till att övergripande beslutade planer som påverkar centrala servicefunktioner i kommunen efterlevs, exempelvis äldreomsorgsplan och kommande bostadsförsörjningsprogram
- Öka tillgängligheten genom att via Region Dalarna påverka för en fortsatt utveckling av kollektivtrafiken i kommunen.

4. Handlingsplan 2019-2022

Nedan presenteras en bild av befintligt serviceutbud i kommunens byar/områden. I serviceöversikterna redovisas också kommunens mål vad avser utveckling/bibehållande av servicefunktioner för respektive by/område. Tillsammans med de övergripande mål som redovisas i avsnittet 3.2 ovan utgör de kommunens ambitioner avseende serviceutbudet i Älvdalens Kommun de närmaste åren. För en stor del av målen gäller att enskilda intressenter/organisationer/företag äger och driver verksamheterna.

Kommunens roll är i det sammanhanget att stödja de enskilda intressenternas ambitioner.

De ställningstaganden som görs i Översiktsplan Älvdalens Kommun, (antagen av KF 2019-03-04) har varit styrande/vägledande. Synpunkter som beaktats har också inhämtats från organisationer, föreningar och privatpersoner via en remissomgång. Hela den kommunala förvaltningen har att förhålla sig till Serviceplanens mål och ambitioner med ett särskilt ansvar för kommunstyrelsen via kommunledningskontoret.

4.1 Ortsvis/områdesvis beskrivning

- a. Grövelsdalen (Grövelsjön, Storsäterna, Lövåsen, Sågliden, Vassbo/Guttusjön)
Serviceöversikt

	2018	Mål 2019-2022
Livsmedelsbutik	x	x
Post (lantbrevbäring)	x	x
Betaltjänster	x	x
Apotek/ombud	x	x
Systembolag/ombud	x	x
Svenska Spel + ATG	-	x
Bussgods	-	x
Paketutlämning	-	x
Laddningsmöjligheter för eldrivna fordon	x (STF)	x
Café	x	x
Restaurang	x	x
Boende för besökare	x	x
Kiosk	x	x
Drivmedel	-	x
Idrottsanläggning	x	x
Bygdegård/Bystuga/Möteslokal	x	x
Förskola/Barnomsorg	-	x
Skola	-	-
Servicepunkt	-	x
Tillgång till fiber	x	x

Invånarantal 171231: 130

Grövelsdalen är en turistbygd med en oexploaterad prägel. Grövelsjön är beläget i den nordligaste delen av kommunen cirka 4 mil norr om Idre. Byn har en fjällstation med tillhörande restaurang och hotellverksamhet som tillhandahåller en viss service under både sommar- och vintersäsongen. Grövelsjön är ett nationellt varumärke för friluftsliv, i första

hand inom fjällvandring och naturturism. Fisketurismen, lugnet och närheten till fjällen är något som gör byn mer attraktiv, liksom befintliga skidanläggningar samt sjön Grövelsjön som sträcker sig in i Norge

Storsättern ligger strax söder om Grövelsjön och har en större fast boende befolkning. Orten har lanthandel med tillhörande sport- och friluftsavdelning. I Storsättern och Lövåsen finns två hotell med tillhörande restaurangverksamhet, både under vinter- och sommarsäsongen.

Området har en positiv turistisk utveckling och är utpekad som ett utvecklingsområde i kommunens översiktsplan. Området har tidigare haft en drivmedelsanläggning och ambitioner finns att åter få igång den verksamheten.

b. Västra Idre (Flötningen, Storbo, Drevdagen, Drosbacken, Flickerbäcken)
Serviceöversikt

	2018	Mål 2019-2022
Livsmedelsbutik	x	x
Post	Lantbrevbäring	Lantbrevbäring
Betaltjänster	-	x
Apotek/ombud	x (Steg 1)	x
Systembolag/ombud	-	x
Svenska Spel + ATG	-	x
Bussgods	-	x
Paketutlämning	-	x
Laddningsmöjligheter för eldrivna fordon	-	x
Café	-	-
Restaurang	-	x (begränsat öppethållande)
Boende för besökare	x	x
Kiosk	x (förbutik)	x
Drivmedel	x (Storbo, bensin) x (Drevdagen, bensin)	x
Idrottsanläggning	-	-
Bygdegård/Bystuga/Möteslokal	x	x
Förskola/Barnomsorg	-	-
Skola	-	-
Äldreboende	-	-
Bibliotek	-	-
Intresseförening	x	x
Tillgång till fiber	x	x

Invånarantal 171231: 118

Flötningen ligger cirka 4 mil väster om Idre och utgör den sista sammanhållna bebyggelsen innan norska gränsen. Fiske- och snöskoterturismen är en viktig inkomstkälla för bygden, både normän och svenskar lockas att besöka byn under vinterhalvåret. I bygden finns även en lanthandel och en säsongöppen drivmedelsanläggning. Boende samlas under året kring aktiviteter ibland annat bygdegården

Drevdagen är en by som ligger cirka 4 mil sydväst om Idre och byn ligger intill Drevdagssjön. Naturturism och skoterturism driver företagandet i byn. Byn har en bystuga.

c. Idre by med omland

Serviceöversikt

	2018	Mål 2019-2022
Livsmedelsbutik	x	x
Post	x (ombud)	x
Betaltjänster	x	x
Apotek/ombud	x	x
Systembolag/ombud	x	x
Svenska Spel + ATG	x	x
Bussgods	x	x
Paketutlämning	x	x
Laddningsmöjligheter för eldrivna fordon	x	x
Café	x	x
Restaurang	x	x
Boende för besökare	x	x
Kiosk	x	x
Drivmedel	x	x
Idrottsanläggning	x	x
Bygdegård/Bystuga/Möteslokal	x	x
Förskola/Barnomsorg	x	x
Skola	x	x
Äldreboende	x	x
Bibliotek	x	x
Intresseförening	x	x
Tillgång till fiber	x	x

Invånarantal 171231: 876

Idre ligger centralt i de norra delarna av regionen. Orten kan ses som en servicenod för flera byar med omnejd och här finns ett basserviceutbud. I Idre finns Folkvandvård, förskola, grundskola, äldreboende samt bostäder för människor med särskilda behov. Livsmedel, drivmedel, kontantuttag och till viss del detaljhandel och sällanköpsvaror finns på orten. Restauranger, vandrarhem och hotell finns i Idre med omnejd.

I Idreområdet finns också Idre Sameby, landets sydligaste sameby. Rennäringen är en viktig och prioriterad näring i Älvdalens kommun.

Idre tätort är i översiktsplanen utpekad som en av tre bebyggelsekärnor, med "stor betydelse för kommunens utveckling..."

En stor del av turismen utgörs av den mängdturism som genereras av verksamheterna kring Idre Fjäll. Även utvecklingen vid Idre Himmelfjäll och Fjätersvålen samt den ökande sommarturismen ställer krav på serviceutbudet.

- d. Särna by med omland (Särnaby, Sörberget, Särnaheden, Nordomsjön/Östomsjön, lv 311 mot Lillfjäten)

Serviceöversikt

	2018	Mål 2019-2022
Livsmedelsbutik	x	x
Post	x	x
Betaltjänster	x	x
Apotek/ombud	x	x
Systembolag/ombud	x	x
Svenska Spel + ATG	x	x
Bussgods	x	x
Paketutlämning	x	x
Laddstolpe	x (OKQ8)	x
Café	endast sommartid	
Restaurang	x	x
Boende för besökare	x	x
Kiosk	x (OKQ8)	x
Drivmedel	x	x
Idrottsanläggning	x	x
Bygdegård/Bystuga/Möteslokal	x	x
Förskola/Barnomsorg	x	x
Skola	x	x
Äldreboende	x	x
Bibliotek	x	x
Tillgång till fiber	x	x

Invånarantal 171231: 894

30km söder om Idre och 82km norr om Älvdalen ligger Särna. Särna ligger intill Särnasjön och har såväl sommar- som vinterturism av stor betydelse för ortens utveckling.

I Särna finns grundskola F-6. Särna Vårdcentral är en nod för vård och omsorg i norra kommundelen, med apotek, akutmottagning, röntgen, folktandvård, äldreomsorg och seniorboende. Tätorten har ett basserviceutbud som är viktigt att behålla och utveckla. I Särna finns bl a restauranger, camping, livsmedelsaffär, vandrarhem, drivmedelsanläggning, apotek, bibliotek och en detaljhandelsnäring. Kontanthantering och systemombud finns på orten. Föreningslivet och samverkan mellan föreningarna är andra viktiga komponenter för den lokala utvecklingen i Särna. Fjällturismen till norra kommundelen stöder också tätortens serviceutbud.

Särna tätort är i översiktsplanen utpekad som en av tre bebyggelsekärnor, ”med stor betydelse för kommunens utveckling.”

Särnaheden utgör den nordliga infarten till Särna och är beläget på en ås med utsikt mot fjällen. Huvudstråket genom byn är riksväg 70 som är prioriterad som ett viktigt transportstråk i kommunens översiktsplan. I byn finns en restaurang och ett tillhörande pensionat.

I anslutning till byn Lillfjäten, som är en del av Särna socken, ligger turistdestinationen Fjätersvålen bestående av en alpin anläggning och ett stort antal fritidshus. Fjätersvålen är under stark expansion och är i Översiktsplanen utpekad som ett utvecklingsområde för nya bostäder och verksamheter.

e. Västra Särna (Gördalen, Mörkret)

Serviceöversikt

	2018	Mål 2019-2022
Livsmedelsbutik	-	-
Post	lantbrevbäring	lantbrevbäring
Betaltjänster	-	-
Apotek/ombud	-	-
Systembolag/ombud	-	-
Svenska Spel + ATG	-	-
Bussgods	-	-
Paketutlämning	-	-
Laddningsmöjligheter för eldrivna fordon	-	X
Café	X	X
Restaurang	X	X
Boende för besökare	X	X
Kiosk	-	-
Drivmedel	X (vintertid)	X
Idrottsanläggning	-	-
Bygdegård/Bystuga/Möteslokal	X	X
Förskola/Barnomsorg	-	-
Skola	-	-
Äldreboende	-	-
Bibliotek	-	-
Servicepunkt	-	X
Tillgång till fiber	X	X

Invånarantal 171231: 37

I närheten av Fulufjällets nationalpark cirka 45 km väster om Särna ligger Gördalen. Bygden har en betydande turismnäring, inte minst vad avser fiske, snöskoterverksamhet och längdskidåkning. Skoterturism finns för övrigt etablerad på flera ställen i kommunen. Med omedelbar närhet till norska gränsen utgör Gördalen en infart till kommunen för norska besökare. I Gördalen finns en restaurang som har säsongsöppet, camping och även en bystuga.

Gördalen är prioriterad i översiktsplanen som ett utvecklingsområde för bebyggelseutveckling och kommunikationer. (Med hänsyn till de permanentboende och den stora vinterturismen så finns det förutsättningar för nya servicefunktioner i området.

Byn Mörkret ligger cirka 23km väster om Särna och på vägen mot Gördalen. Det finns en betydande genomfartstrafik till och från Norge, vilket gör att länsväg 1056 är prioriterad i översiktsplanen. Fulufjällets nationalpark och Njupeskärs vattenfall är utpekade som kärnområden för natur- och rekreationsvärden i Översiktsplanen. Njupeskärs vattenfall med tillhörande Naturrum är ett av kommunens främsta besöksmål.

f. Nornäs (Nornäs, Lövnäs, Hållbovallen, Rånäs)

Serviceöversikt

	2018	Mål 2019-2022
Livsmedelsbutik	x (i Sörsjön)	x*
Post	lantbrevbäring	lantbrevbäring
Betaltjänster	-	-
Apotek/ombud	-	-
Systembolag/ombud	-	-
Svenska Spel + ATG	-	-
Bussgods	-	-
Paketutlämning	-	-
Erbjuder hemsändning	-	-
Café	x	x
Restaurang	x (säsong)	x
Boende för besökare	x	x
Kiosk	x	x
Drivmedel	x (endast bensin)	x
Laddningsmöjligheter för eldrivna fordon	-	x
Idrottsanläggning	x	x
Bygdegård/Bystuga/Möteslokal	x	x
Förskola/Barnomsorg	-	-
Skola	-	-
Äldreboende	-	-
Bibliotek	-	-
Intresseförening	x	x
Servicepunkt	-	x
Tillgång till fiber	x	x

Invånarantal 171231: 118

(*Någon form av minilivs i samarbete med livsmedelsbutiken i Sörsjön)

Byn Nornäs ligger ca 60 km nv om Älvdalen och ca 45 km sv om Särna. Under senare år har en trend varit att flera nya familjer från andra europeiska länder valt att flytta till byn permanent.

I Nornäs finns ett café som lockar besökare både under sommar- och vinterhalvåret. Tidigare hade Nornäs en lågstadieskola som nu används som ett vandrarhem för besökande. Närmaste livsmedelsbutik finns i Sörsjön i Malung-Sälens kommun, ca 9 km från Nornäs.

Älvdalens kommun ser positivt på en etablering av nya servicefunktioner i Nornäs och byn är även utpekad som ett utvecklingsområde i översiktsplanen.

Hundspann är en populär attraktion utöver vandring och friluftsliv. Med tanke på en ganska stabil befolkningsutveckling och turismnäringen i bygden så finns det förutsättningar för nya servicefunktioner.

Ca 12 km söder om Nornäs ligger byn Lövnäs. Lövnäs är ett populärt turistmål för både inhemska turister men även för nordeuropeiska besökare. De främsta turistattraktionerna är fiske, vandring och skidåkning. Det relativt korta avståndet till Sälenfjällen gör att många av ortsbefolkningen har sina arbetstillfällen i Sälenfjällen. Den nya flygplatsen i Sälenfjällen kommer att ha stor betydelse för Nornäsområdet.

g. Älvdalens kyrkby med omnejd

Serviceöversikt

Livsmedelsbutik	2018	Mål 2019-2022
Post	x	x
Betaltjänster	x	x
Apotek/ombud	x	x
Systembolag/ombud	x	x
Svenska Spel + ATG	x	x
Bussgods	x	x
Paketutlämning	x	x
Laddningsmöjligheter för eldrivna fordon	x	x
Café	x	x
Restaurang	x	x
Boende för besökare	x	x
Kioskservice	x	x
Drivmedel	x	x
Idrottsanläggning	x	x
Bygdegård/Bystuga/Möteslokal	x	x
Förskola/Barnomsorg	x	x
Skola	x	x
Äldreboende	x	x
Bibliotek	x	x
Intresseförening	x	x
Tillgång till fiber	x (delvis*)	x

Invånarantal 171231: 3 928

(*I flera av byarna runt Älvdalen har fiberutbyggnaden ännu inte genomförts. Målet är att samtliga dessa byar ska ha tillgång till fiber under planperioden 2019-2022)

I den sydliga delen av kommunen ligger Älvdalen som också är kommunens huvudort. I serviceplanen räknas även byarna Väsa, Västäng, Östäng, Kåtilla och Karlsarvet med totalt 693 inv, Rot, Holen och Näset med totalt 719 invånare, Loka, Kittan/Liden och Klitten med totalt 371 invånare samt samt Gåsvarv, Blyberg och Garberg med totalt 236 invånare, till tätortens underlag för nuvarande och framtida service.

I huvudorten Älvdalen (Kyrkbyn + Östäng) med totalt 1909 invånare finns ett relativt omfattande serviceutbud. Älvdalen är en besöksort för bl a fisketurism och är en genomfartsort för fjällresenärerna vilket stöder servicefunktionerna i tätorten.

Älvdalen har vårdcentral, restauranger, hotell, vandrarhem, camping, systembolag, drivmedel, förskola, grundskola, gymnasieskola, livsmedel, bank, apotek, busstation och flera detaljhandelsföretag. Betydande trä- och tillverkningsindustri finns i och i anslutning till Älvdalen. Älvdalens tätort är kommunens centrum vad gäller offentlig och kommersiell service. Det är viktigt för hela kommunen att huvudorten kan bibehålla och utveckla sitt serviceutbud.

Älvdalens tätort är i översiktsplanen utpekad som en av tre bebyggelsekärnor, med ”stor betydelse för kommunens utveckling.”

Byarna Väsa, Västäng, Kåtilla, Karlsarvet och Månsta ligger väster/nordväst om centralorten Älvdalen, på andra sidan Österdalälven. Dessa byar har tillsammans ca 700 invånare.

Rotområdet består av byarna Rot, Holen och Näset som är tätt sammankopplade av lokalvägar och bebyggelse. Rot har en grundskola med klasserna F-6 och har för närvarande cirka 150 Elever. Området har ett invånarantal på 719 personer och har potential att öka.

Byn Näset ligger i närheten av Rot-Holen och cirka 4 km norr om Älvdalen. Närheten till Nässjön gör att sommarturismen lockas till badplatserna och fisket. Vintertid bedrivs en omfattande kommersiell halkkörningsverksamhet för främst sk blåljusverksamhet. Älvdalens Kommun ser positivt på den verksamheten.

Som en del av Rotområdet räknas även byarna Liden, Kittan och Klitten med totalt 371 invånare.

Söder om huvudorten Älvdalen ligger byarna Gåsvarv, Blyberg och Garberg. Totalt i detta område bor 236 invånare. Dessa byar ligger längs ett av de sk utvecklingsstråk som lyfts fram i Översiktsplanen: "Ytterligare bebyggelse i stråket bedöms bidra till en långsiktigt hållbar samhällsutveckling, dels genom att avstånden inom stråket är förhållandevis korta, dels genom att underlaget för service ökar." (Översiktsplan Älvdalens Kommun s.43)

Närmsta servicefunktioner för samtliga byar ovan finns i centralorten Älvdalen.

Kommunens bedömning är att huvuddelen av serviceutbudet, såväl privat som offentligt, även i framtiden kommer att tillgodoses från Älvdalens centralort.

h. Brunnsberg - Åsen Serviceöversikt

	2018	Mål 2019-2022
Livsmedelsbutik	-	-
Post	lantbrevbäring	lantbrevbäring
Betaltjänster	-	-
Apotek/ombud	-	-
Systembolag/ombud	-	-
Svenska Spel + ATG	-	-
Bussgods	-	-
Paketutlämning	-	-
Café	x (säsong)	
Restaurang	-	-
Boende för besökare	x	x
Kiosk	-	x
Drivmedel	-	-
Idrottsanläggning	x	x
Bygdegård/Bystuga/Möteslokal	x	x
Förskola/Barnomsorg	-	-
Skola	-	-
Äldreboende	-	-
Bibliotek	-	-
Intresseförening	x	x

Laddningsmöjligheter för eldrivna fordon	-	x
Tillgång till fiber	pågår	x (klart 2019)
Servicepunkt	-	x

Invånarantal 171231: 528

Byn Brunnsberg (219 inv) är beläget cirka 11 km norr om Älvdalen och strax söder om Åsen. Orten ligger på vägen mot Åsen och har en viss pendeltrafik till och från Älvdalen.

Åsen (309 inv) ligger cirka två mil norr om Älvdalen och här finns ett vandrarhem och ett tempererat utomhusbad med servering sommartid. I Åsen finns bystuga där olika evenemang arrangeras regelbundet. Soldathemmet har tidigare under ett par år varit en lokal servicepunkt, genom byns och Länsstyrelsens försorg. Liksom till Brunnsberg finns kollektivtrafik tillgänglig dagligen. Närmaste livsmedelsbutik (Älvdalen) ligger ca 20km från Åsen.

Åsen, via Brunnsberg, genom Älvdalens tätort, till kommungränsen mot Mora kommun är i översiktsplanen utpekad som ett utvecklingsstråk för ny bebyggelse.

i. Evertsberg (Evertsberg, Dysberg)

Serviceöversikt

	2018	Mål 2019-2022
Livsmedelsbutik	-	x*
Post	Lantbrevbäring	Lantbrevbäring
Betaltjänster	-	-
Apotek/ombud	-	-
Systembolag/ombud	-	-
Svenska Spel + ATG	-	-
Bussgods	-	-
Paketutlämning	-	-
Café	x(säsong)	x
Restaurang	x (säsong)	x
Boende för besökare	x	x
Kiosk	x (säsong)	x
Drivmedel	-	x
Idrottsanläggning	x	x
Bygdegård/Bystuga/Möteslokal	x	x
Förskola/Barnomsorg	-	-
Skola	-	-
Äldreboende	-	-
Bibliotek	-	-
Intresseförening	x	x
Tillgång till fiber	x	x
Laddningsmöjligheter för eldrivna fordon	-	x
Servicepunkt	-	x

Invånarantal 171231: 337

(*Någon form av minilivs kopplat till bygdegården)

I kommunens sydvästra del ligger Evertsberg som tillsammans med grannbyn Dysberg har en befolkning på 337 personer (171231). Byn utgör en viktig del av Vasaloppet som har gjort bygden rikskänd.

Bygdegård, restaurang och vandrarhem finns i byn. Vid Evertsbergs badplats finns en camping med en säsongsöppen servering.

Närmaste livsmedelsbutik (Älvdalen) ligger ca 12 km från Evertsberg.

Evertsberg är en prioriterad by i Översiktsplanen för utveckling avseende bebyggelse och service.

5. Avslutning

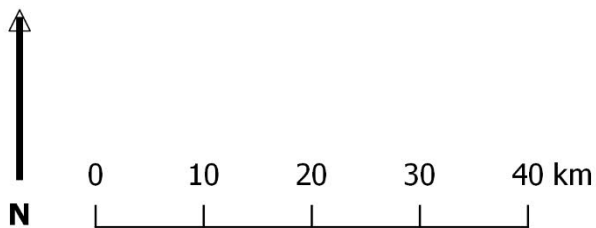
Hela den kommunala förvaltningen har att förhålla sig till föreliggande Serviceplan för Älvdalens Kommun. (antagen av Kommunfullmäktige 2019-06-04) Ett samordnande ansvar åvilar kommunstyrelsen genom Kommunledningskontoret. En konkret handlingsplan upprättas årligen. En kontinuerlig dialog ska föras med Kommunbyrådet.

En årlig uppföljning av måluppfyllelser och befolkningsutveckling görs av kommunstyrelsen. Senast våren 2023 behandlas en reviderad Serviceplan av kommunfullmäktige.

Bilagor

1. Karta
2. Begrepp och definitioner
3. Befintligt serviceutbud
4. Nattbefolkning 20171231
5. Referenser

Bilaga 1. Översiktskarta till serviceplan

© Lantmäteriet
© Geodatasamverkan

- **Servicepunkter:** ”Servicepunkter som kan erbjuda praktisk service och fungera som en social mötesplats för invånarna kan vara lösningen då butiken lagts ned eller för att stärka existerande butiker. Servicepunkterna kan också erbjuda service från myndigheter och kommuner. Länsstyrelsens (Region Dalarnas) roll ska vara att stödja kommunernas att i samråd med invånarna arbeta fram förslag till servicepunkternas funktion och placering” (Dalarnas Regionala Serviceprogram s. 15)
- **Kontantuttag:** Uttag av kontanter i svenska kronor i uttagsautomat eller över disk/i kassa på bankkontor eller hos ombud.
Ingående serviceformer:
  1. **Uttagsautomater** - Uttagsautomater som är tillgängliga utan inträdesbiljett till område/lokal.
  2. **Bankkassa** – Möjlighet att ta ut kontanter över disk på bankkontor
  3. **Över disk i butik** – hos betaltjänstombud (t ex ClearOns ombud och Change groups kontor)
- **Betalningsförmedling:** Möjlighet att betala räkningar med kontanter i kassan på bankkontor
Ingående serviceformer:
  1. **Bankkassa med kontanter** – Möjlighet att betala räkningar med kontanter i kassan på bankkontor
  2. **Bankkassa mot bankkonto/kort** – Möjlighet att betala räkningar med kort eller mot konto i kassan på bankkontor (ejkontantbetalning)
  3. **Över disk i butik** – Möjlighet att betala räkningar över disk hos ombud, (t ex ClearOn, Svea Exchange AB och X-charge in Sweden AB)
- **Dagskassehantering:** Insättning av kontanter för företag och föreningar.
Ingående serviceformer:
  1. **Dagskassehantering över disk** – Insättning av dagskassa över disk på bankkontor eller hos ombud för företag och föreningar (avtal krävs)
  2. **Insättningsautomat** – Möjlighet att sätta in dagskassor på konto via insättningsautomat (avtal krävs och ev. beloppsgräns definieras av respektive bank)
  3. **Servicebox** – Möjlighet att deponera dagskassor via servicebox (avtal krävs). Serviceboxen ska vara tillgänglig för fler än ett företag eller förening.
  4. **Kontoinsättning över disk** – Möjlighet för företag och föreningar att sätta in pengar på bankkonto antingen på bankkontor eller hos ombud (registrering av företag krävs, tjänst för begränsade belopp)
- **Dagligvaror fullsortiment:** Dagligvarubutiker med fullt sortiment av dagligvaror
- **Dagligvaror ej fullsortiment:** Dagligvarubutiker med begränsat sortiment av dagligvaror.

Posttjänster: Postkontor eller postombud för paketutlämning

Dagligvaror, fullsortiment

- Coop Konsum Älvdalen
- Coop Konsum Särna
- Coop Konsum Idre
- ICA Supermarket Älvdalen
- ICA Supermarket Idre
- Tempo Gränsbua Flötningen Idre
- Fjällbua Storsättern Idre

Dagligvaror, ej fullsortiment

- Gulf Idre
- Fjätersvårens Handel Särna
- ICA Nära Idre Fjäll Idre
- OKQ8 Särna

Kontantuttag

- Bankomat Älvdalen
- Bankomat Idre
- Coop Konsum Särna
- ICA Supermarket Idre
- OKQ8 Särna

Betalningsförmedling

- ICA Supermarket Idre
- OKQ8 Särna
- Swedbank Älvdalen

Dagkassehantering

- ICA Supermarket Idre
- Loomis Servicebox Byvägen Idre
- Loomis Servicebox Dalgatan 81 Älvdalen
- OKQ8 Särna

Posttjänster

- ICA Supermarket Älvdalen
- ICA Supermarket Idre
- Särnaffär'n Särna
- Coop Konsum Särna
- Coop Konsum Idre
- Gulf Idre

Drivmedel

- Gulf Idre
- DinX Älvdalen, automatstation
- OKQ8 Älvdalen, automatstation
- Preem Älvdalen, automatstation

- Circle K TruckDiesel Älvdalen, automatstation
- OKQ8 Särna
- Circle K TruckDiesel Särna, automatstation
- Gränsbua Idre

Nattbefolkning Älvdalens Kommun 20171231 (SCB)

Bil 4.

			20171231	20121231
	NYKO	Område	Antal	
Blyberg	20211	Glesbygd	8	
	20212	Blyberg	132	
	20213	Garberg	33	
	20214	Gåsvarv	63	
Sum/ort			236	244
Västäng	20811	Glesbygd	75	
	20812	Väsa	161	
	20813	Kåtilla	125	
	20814	Månsta	67	
	20815	Karlsarvet	39	
	20821	Västäng	226	
Sum/ort			693	695
Älvdalen	20111	Glesbygd	95	
	20121	Kyrkbyn	1331	
	20122	Östäng	483	
Sum/ort			1909	1848
Evertsberg	20411	Glesbygd	45	
	20421	Evertsberg	259	
	20412	Dysberg	33	
Sum/ort			337	343
Rot	20711	Glesbygd	109	
	20721	Rot	265	
	20722	Holen	126	
	20723	Näset	219	
Sum/ort			719	750
Klitten	20511	Glesbygd	38	
	20512	Liden-Kittan	80	
	20513	Loka	89	
	20521	Klitten	164	
Sum/ort			371	363
Brunnsberg	20311	Glesbygd	16	
	20321	Brunnsberg	203	
Sum/ort			219	231
Åsen	20911	Glesbygd	75	
	20921	Åsen	234	

Sum/ort		309	310
Nornäs	20611 Glesbygd	36	
	20612 Nornäs	51	
	20613 Lövnäs	22	
	20614 Rånäs	9	
	20615 Hållbovallen	< 5	
Sum/ort		118	129
Östomsjön	40211 Glesbygd	22	
	40212 Nordomsjön	34	
	40213 Östomsjön	59	
Sum/ort		115	123
Särnabyn	40111 Glesbygd	56	
	40112 Sörberget	11	
	40121 Särnabyn	637	
Sum/ort		704	754
Särnaheden	40311 Glesbygd	17	
	40312 Särnaheden	40	
Sum/ort		57	57
Gördalen	40411 Glesbygd	13	
	40412 Gördalen	18	
	40413 Mörkret	6	
Sum/ort		37	40
Idrebyn	50111 Glesbygd	239	
	50121 Idrebyn	637	
Sum/ort		876	895
Lillfjäten	50611 Glesbygd	11	
	50612 Lillfjäten	7	
Sum/ort		18	14
Drevdagen	50411 Glesbygd	5	
	50412 Drevdagen	62	
	50413 Drosbacken, Flickerbäcken	20	
Sum/ort		87	99
Flötningen	50311 Glesbygd	14	
	50312 Flötningen	17	
	50313 Storbo	< 5	
Sum/ort		31	44
Gröveldalen	50211 Glesbygd	37	
	50212 Storsäterna	72	

	50213	Sågliden	15	
	50214	Vassbo-Guttusjön	6	
Sum/ort			130	132
Foskros	50511	Glesbygd	12	
	50512	Foskros	9	
Sum/ort			21	17

Referenser

Bil 5.

Dalarnas regionala serviceprogram 2014-2018 – Länsstyrelsen dalarna

Samhällsekonomiska effekter av nedläggning av butiker på landsbygden – Tillväxtverket

SCB.se befolkningsstatistik (finns statistik om alla tätorter och även småorter i våran kommun)

<https://skl.se/tjanster/kommunerlandsting/faktakommunerochlandsting/kommungruppsindelning.2051.html>
2017-04-07

Översiktsplan för Älvdalens kommun (Antagen av Kommunfullmäktige 2019-+-+)